

ЖИВОТЕН СТИЛ НА СЕКСУАЛНИТЕ РАБОТНИЦИ

СТАР-СТАР – Првиот колектив на сексуални работници на Балканот

SEX WORKERS' LIFESTYLE

STAR-STAR – The first sex workers' collective in the Balkans

ЖИВОТЕН СТИЛ НА СЕКСУАЛНИТЕ РАБОТНИЦИ

Декември 2017, Скопје

Издавач

Здружение за поддршка на маргинализирани работници СТАР-СТАР Скопје

За Издавачот

Борче Божинов, претседател, Здружение за поддршка на маргинализирани работници СТАР-СТАР Скопје

Наслов

Животен стил на сексуалните работници

Автори

Ивана Ацевска, Глигор Чанов

Превод

Бојан Илковски

Лектура

Бојан Илковски

Дизајн

Дарко Аницин

Ова истражување и публикацијата се поддржани од Red Umbrella Fund.

Би сакале да изразиме голема благодарност до сите кои придонесоа оваа публикација да биде реализирана, како и до сите сексуални работници кои учествуваа во истата.

АКРОНИМИ И КРАТЕНКИ

ХИВ Хуман имунодефициентен вирус

СПИ Сексуално преносливи инфекции

МСМ Мажи кои имаат секс со мажи

ТБЦ Туберкулоза

ПАП Папаниколау тест

Апстракт

Оваа публикација ги содржи клучните наоди од истражувањето на животниот стил на сексуалните работници од различни сцени (отворена и затворена) на сексуалната работа во Скопје. Беа спроведени интервјуа со мажи, жени и трансродни лица кои моментално се занимаваат со сексуална работа, со цел да се добијат детални информации во врска со нивното секојдневие, опкружување, интимниот живот, досегашните искуства во сексуалната работа и односот со клиенти, како и нивната психичка и физичка здравствена состојба. Квалитативната анализа даде различен приказ во однос на животиот стил и начинот на работа кај сексуалните работници, додека насилството, проблемите со клиентите, ограниченото користење на здравствени услуги се преовладувачки фактори кои ја отежнуваат нивната работа. Комбинацијата на овие неповолни фактори ја зголемува веројатноста за социјална исклученост на сексуалните работници во општеството.

Содржина

1. Вовед	5
2. Примерок	7
3. Прибирање и анализа на податоците	8
4. Истражувачки тим	8
5. Резултати	9
5.1. Демографски податоци	9
5.2. Животен стил	10
5.3. Однос и работа со клиенти	19
5.4. Лично здравје	21
6. Заклучоци	24
7. Препораки	25
8. Анекс 1	26
9. Анекс 2	27

1. Вовед

Сексуалната работа е непринудна продажба на сексуални услуги за пари или други материјални добра, помеѓу согласни возрасни лица. Сексуалната работа во Скопје се одвива на отворена и затворена сцена и опфаќа нудење ескорт услуги, сексуални услуги преку телефон, порнографија, стриптиз, еротска масажа и сексуални услуги преку интернет портали. Сексуален работник може да биде маж, жена или трансродно лице.

Сексуалната работа е многу често игнорирана и неприфатена од општеството и државните институции, што придонесува до прогон, насилство, стигма и дискриминација врз сексуалните работници. Сексуалната работа не е призната како работа, што често ги принудува сексуалните работници да работат тајно и да се кријат, да не зборуваат отворено за својата работа, ниту со семејството, ниту со партнерите, плашејќи се да не бидат откриени. Токму ваквата перцепција од страна на општеството за сексуалната работа ги става сексуалните работници во најголем ризик. Многу често сексуалните работници кои работат на отворена сцена со цел да избегнат апсење или малтретирање од страна на полицијата се принудени да работат во поизолирани области, со што се впуштаат во уште понебезбедни услови за работа, изложени на секаков вид насилство, особено од страна на клиентите. Стравот од апсење и полициска злоупотреба исто така го ограничува времето и методите кои сексуалните работници ги користат за безбедна работа со своите клиенти.

Поради фактот дека сексуалните работници во Скопје, како и на целата територија на Република Македонија се социјално исклучени, истите се соочуваат со низа проблеми кои имаат големо влијание врз нивниот животен стил. Оттука, како главни проблеми со кои сексуалните работници се соочуваат секојдневно можеме да ги издвоиме следниве:

- **Ограничен пристап до здравствени услуги.**

Ограничениот пристап на сексуалните работници до здравствените услуги од страна на државните институции се должи пред се на несензибилизираноста на здравствените работници кон оваа маргинализирана група. Сексуалните работници многу често се соочуваат со стигма и дискриминација доколку побараат услуги од јавните здравствените установи и поради тоа најчесто се обраќаат до невладини организации и други сервис провајдери. Со ограничениот пристап и неадекватните здравствени услуги се намалува можноста сексуалните работници да бидат вклучени во здравствените програми за нивна заштита.

- **Ниско ниво на образование.**

Сексуалните работници многу често се впуштаат во секс индустријата на порана возраст, пред се поради нестабилната финансиска состојба во која што се наоѓаат. Од оваа причина, многу често истите го занемаруваат своето образование или пак воопшто немаат образование. Ниското ниво на образование често се поврзува со ризично однесување кај сексуалните работници, кое исто така придонесува за недоволна информираност во однос на нивното здравје. Сепак, ниското ниво на образование на сексуалните работници може, но и не мора да влијае врз нивното однесување или пак животниот стил.

- **Несигурни животни и работни услови.**

Сексуалните работници, особено оние кои работат на отворена сцена се соочуваат со низа проблеми и потешкотии во својата работа, пред се поради тоа што работат во небезбедни услови. Недостатокот на заштита од страна на институциите резултира со појава на ризик од насилство и малтретирање од страна на клиентите и полицијата. Постојат повеќе причини поради кои сексуалните работници ја работат оваа работа: како главен извор на финансии, начин на преживување, или можност за надополување на своите приходи. Без разлика на причините, токму поради непостоењето регулиран закон за сексуалната работа во Македонија, се отежнува нивниот пристап до правните, здравствените и социјалните услуги, ги изложува на насилство, дискриминација и им го прекршува правото на работа и безбедност.

- **Изложеност на насилство од страна на клиентите.**

Сексуалните работници се постојано изложени на насилство, изнуда и зголемен ризик од СПИ, што пак доведува до немање слобода да преговараат со своите клиенти во однос на користење на кондоми. Сексуалните работници живеат и работат во лоши услови, а при тоа се плашат да излезат во јавноста и да се борат за своите права. Најчесто сексуалното насилство и малтретирање се случува кога клиент ќе ги премине границите во сексуалниот чин, кои пак се претходно договорени и поставени од сексуалниот работник. Откако ќе бидат одбиени, понекогаш клиентите стануваат насилни. Исто така, не ретко се случува и клиентите да не платат за услугите.

- **Дискриминација и стигма од страна на поширокото општество.**

Сексуалните работници се особено ранлива група која постојано е дискриминирана и отфрлена од општеството. Во Македонија, каде што се уште постои конзервативност, дискриминацијата е директен производ на присутната неинформираност и стигма кај поширокото општество. Сето ова доведува до сериозни повреди врз животот и здравјето на сексуалните работници.

2. Примерок

Оваа студија ја утврди потребата за истражување на помала група сексуални работници од Скопје во однос на животните околности, работата, здравствената состојба и здравствените услуги. Беа обработени три сегменти, од кои првиот се однесува на тоа како започнале и која е причината за нивно вклучување во сексуалната работа и како истата влијае врз нивниот приватен живот. Вториот сегмент го испитува взаемниот однос на сексуалните работници со клиентите. Третиот сегмент се однесува на нивното психичко и физичко здравје, како и влијанието на работата врз здравјето и грижата за здравствената состојба.

Истражувањето се вршеше со спроведување интервјуа со претходно мапирани сексуални работници. Испитаниците се сексуални работници кои моментално се занимаваат со сексуална работа и се членови на СТАР-СТАР.

Со цел да се идентификуваат факторите кои ги одржуваат сексуалните работници во оваа работа и да се испитаат нивните искуства во врска со нивните клиенти и здравјето, и секако да се зголеми репрезентативноста на примерокот, беа опфатени сексуални работници од отворена сцена (сексуални услуги кои се нудат на отворен простор) и затворена сцена (сексуални услуги кои се нудат во хотели или приватни апартаменти).

Спроведените интервјуа беа стратификувани според неколку карактеристики, вклучувајќи пол и род, возраст, етничка припадност и вероисповед, образование, место на живеење, брачен статус и семејство, работен однос, како и здравствен и социјален статус. Креирањето на примерокот на овој начин овозможува попрецизно формирање на општата слика за животниот стил на сексуалните работници кои што живеат, работат или имаат повремен/привремен престој во Скопје. Треба да имаме во предвид дека со вклучување на помала група сексуални работници во истражувањето, можеме да добиеме делумна претстава за животниот стил на сексуалните работници, бидејќи оваа тема е комплексна и секое лице има различен стил на живеење и работење. Сепак, со опфаќање на различни профили на лица инволвирани во сексуалната работа може да се добие подетален приказ за сексуалната работа.

3. Прибирање и анализа на податоците

При ова истражување се користеше метод на интервју со претходно издефинирани полуструктурирани прашалници со отворени и затворени прашања. Прашањата беа структурирани на едноставен и јасен начин и приспособени на јазикот на испитаниците, со цел полесно да ги разберат. Прашалниците беа категоризирани во 4 сегменти:

- **Демографски податоци;**
- **Животен стил;**
- **Однос и работа со клиенти;**
- **Лично здравје.**

Интервјуата со сексуалните работници беа спроведени од страна на двајца обучени лица, односно интервјуери кои се активно вклучени во активностите на СТАР-СТАР и имаат искуство во комуникација со сексуалните работници на теми поврзани со секојдневието на сексуалната работа, односот на клиентите, здравјето и грижата за здравствената состојба.

За целите на анализата беше направена дескриптивна обработка на демографските податоци, како и на одговорите на прашањата од прашалникот. Прашањата ги опфаќаа следниве теми: причини за започнување со сексуалната работа, позитивни и негативни страни на сексуалната работа и лични искуства, начинот на работа, односот и работата со клиентите, нивната иднина, секојдневието, моментално психичко и физичко здравје, влијанието на работата врз нивното психичко и физичко здравје и грижата за нивната здравствена состојба.

Истражувањето се спроведе во периодот помеѓу октомври и ноември 2017 година во Скопје, на отворена и затворена сцена. Интервјуата завршија навремено и беа снимени со мал дигитален рекордер, а потоа беа доследно транскрибирани. Сите учесници дадоа согласност за нивно вклучување во истражувањето.

4. Истражувачки тим

Во спроведувањето и изготвувањето на ова истражување учествуваа:

- Борче Божинов - координатор на истражувањето;
- Глигор Чанов - истражувач, квантитативна и квалитативна обработка на податоци;
- Ивана Ацевска - истражувач, транскрипција на интервјуа.

5. Резултати

Ова поглавје од публикацијата ги содржи наодите од истражувањето. Презентирани се резултати поврзани со демографската структура на истражувачкиот примерок, а потоа во засебни поднаслови е обработен животниот стил на сексуалните работници, односно започнувањето и занимавањето со сексуалната работа, односот со клиентите, психичкото и физичкото здравје, последиците од работата во однос на здравјето и грижата за здравствената состојба.

5.1. Демографски податоци

Во истражувањето беа испитани вкупно десет сексуални работници, а беа опфатени женски, машки и трансродови сексуални работници од отворената и затворената сцена на територијата на град Скопје.

Пол	Број	%	Род	Број	%
Женски	4	40	Женски	4	40
Машки	6	60	Машки	2	20
			Трансродно	4	40

Во однос на возрастната структура, 30% од сексуалните работници вклучени во ова истражување се од 18 до 24 годишна возраст или помеѓу 30 и 36 годишна возраст (види Анекс 1).

Најголем процент од сексуалните работници, односно 60% се од Македонска националност, потоа следуваат испитаници од Бошњачка националност 20%, а останатите се поединечни случаи, односно од Ромска и Албанска националност (види Анекс 1).

Вкупно 50% од сексуалните работници се со православна вероисповед, а 40% од испитаниците се со исламска вероисповед. Еден испитаник се изјасни како атеист (види Анекс 1).

Најголем дел од сексуалните работници се со завршено средно образование, односно 60%, останатите испитаници се со незавршено средно образование - 20%, како и поединечни случаи, односно еден испитаник без образование и еден испитаник со незавршено високо образование (види Анекс 1).

Вкупно 80 % се со место на живеење во Скопје, само два испитаника се со место на живеење во Струмица – 20%, но со работен ангажман во Скопје.

Најголем дел од сексуалните работници се невработени, односно 70%, дел од испитаниците работат непријавени, односно 20 %, а само еден испитаник е редовно вработен - 10% (види Анекс 2).

Во однос на брачниот статус 70% се сами, потоа следуваат поединечни случаи, односно еден испитаник во брак, еден испитаник во партнерство и еден испитаник е вдовица (види Анекс 2).

Од вкупниот број сексуални работници кои беа испитани, 60% живеат сами, 20 % живеат со семејство, а останатите 20% живеат со родинини.

Само еден од сексуалните работници има повеќе од 3 деца, 20% од испитаниците имаат 1 или 2 деца, а останатиот дел, односно 70%, немаат деца.

Најголем дел од сексуалните работници имаат здравствено осигурување, односно 70%, но постојат и сексуални работници кои сеуште го немаат регулирано истото, односно 30% од вкупниот број.

5.2. Животен стил

Најголем дел од сексуалните работници имаат започнато со сексуалната работа од 16-та до 18-та година, а постојат и поединечни случаи кои започнале да се занимаваат во 12-та година и во 36-та година од нивниот живот.

Сите сексуални работници кои беа опфатени со ова истражувањето изјавија дека доброволно и самостојно се вклучиле во сексуалната работа. Во поединечен случај е наведено дека:

Л: „На почетокот несвесно нудев сексуални услуги, за материјални добра, за пари, за замена за нешто друго; тоа било несвесно, но од 19 години, сето тоа било свесно и сум си го прифатила такво какво што е“.

Трансродов сексуален работник

Постојат различни причини поради кои сексуалните работници започнуваат да се занимаваат со сексуалната работа. Сепак, недостатокот на финансии е една од поглавните причини наведена од страна на поголемиот дел од испитаниците.

Љ: „Беспарицата. Финансиски. Немавме од нигде приходи и преостануваше да се бавам со сексуалната работа. За брза пара можам да кажам. Имав само едно дете, и знаете како е со дете, памперси, млеко и немавме од каде и од тука почнува мојата приказна како сексуален работник“.

Жена сексуална работничка

Покрај основната причина, издвоени се и други причини:

М: „Прва можност ми беше еден дечко и видов дека јас немам друга работа освен сексуалната работа да ја работам. Нема друга работа за нас тука во Скопје, не даваат друга работа. Значи не можеш да работиш слободно, што значи мораш да работиш како сексуален работник“.

Трансродов сексуален работник

А: „Финансиите ми беа прва причина за да почнам да се занимавам со ова што и денеска го работам, но и односот што го имав од претходните сексуални партнери“. **Маж сексуален работник**

Земајќи го предвид личното искуство, сексуалните работници ги наведоа финансиската сигурност, брзата заработувачка и слободата во работењето како позитивни страни на својата професија.

М: „Сексуалната работа е поразлична од другите професии, од една страна има уживање кога се даваат сексуални услуги, има слобода во работата, има добра заработка и секако има избор дали сакаш да работиш или не сакаш да работиш, за разлика од другите професии“. **Маж сексуален работник**

К: „Па затоа што имам пари да живеам сам, зашто дома ако живееш со твоите не можеш да носиш дечко, дали од љубов, дали за пари, не можеш да го носиш. Да имаш малку повеќе луксуз, затоа се занимавам со сексуалната работа. Имам тоа што сакам, имам алишта, шетање, јадење. Правам што сакам“. **Трансродов сексуален работник**

Ј: „Предноста се парите. Тоа е брза пара, заработуваш значи“.

Жена сексуална работничка

Во однос на негативните страни на сексуалната работа, најголемиот дел од испитаниците го истакнаа насилството од страна на клиентите, несигурноста за иднината и неможноста за регулирање на нивната професија:

С: „Плашејќи се, незнаеш кој клиент ќе ти дојде, каков клиент, оти има разни луѓе, па се плашиш некој да не е насилник. Тоа се негативните страни во глобала“. **Жена сексуална работничка**

Е: „Прво со секакви луѓе се занимаваш. Има луѓе кои разбираат дека си транс, некои не. Има клиенти кои ти се закануваат. Тоа е лошо. Ризично е да работиш како сексуален работник“. **Трансродов сексуален работник**

А: „Како и секоја работа си има негативни страни, стресовите кои што ги добивам кога работам, несигурноста за иднината, затоа што неможеш, немаш сигурна иднина како другите професии што можеш да си бидеш

вработен редовно. Од друга страна доколку не внимаваш си изложен на ризик за инфекции, тоа се тие лоши страни, нели и односот, комуникацијата со секакви клиенти“. **Маж сексуален работник**

Најголемиот дел од сексуалните работници вклучени во ова истражување работат во приватни апартмани и хотели, додека помал дел од испитаниците ги наведоа крузинг местата(места каде што има движење на МСМ популацијата) каде што даваат сексуални услуги.

Сите испитаници наведоа дека работат самостојно. Од нив само два испитаника наведоа дека имале соработка со лица за посредување на сексуални услуги или пак меѓусебно препраќање на клиенти.

Сите сексуални работници кои беа интервјуирани, на прашањето: „Дали ја сакате работата?“ одговорија потврдно, а дел од нив и образложија:

Л: „Да не сум ја сакала, немало да ја работам“.

Трансродов сексуален работник

Ј: „Нормално дека ја сакам. Да не ја сакав немаше да ја работам“.

Жена сексуална работничка

А: „Да, ја сакам мојата работа, затоа што добро заработувам и им помагам на луѓето на еден начин“. **Маж сексуален работник**

Во односна промена на професијата, половина од испитаниците изјавија дека би престанале да работат како сексуални работници доколку им се отвори можност, наведувајќи ги следниве причини: чувство на презаситеност од работата, замор и неизвесност за иднината. Другиот дел од испитаниците изјавија дека никогаш не би ја промениле својата професија, дури и тогаш кога би работеле и друга, дополнителна работа.

С: „Па повеќе пари, но не значи тоа дека ќе се откажам од сексуалната работа. Боже мој. Пет дена во неделата да ги работам со таа нова некоја професија која ја избирам ја и сум повеќе платен, сабота и недела би работел во хотел или кај мене дома сексуална работа. Не би ја запоставил таа работа“. **Маж сексуален работник**

К: „Па не викам дека цел живот ќе се занимав со оваа работа. Па јас мислам дека до 40 години ќе работам, затоа што до тогаш си млада, убаво изгледаш, сите те сакаат. После си постар, се си има рок на траење“.

Трансродов сексуален работник

Ль: „Па ако имам добро, да работам нешто и ако ме плаќаат добро, нема да работам веќе, затоа што тоа веќе ми е банално да го работам. Со еден, со два да се знаеш ОК, со секакви се гледаш“. **Жена сексуална работничка**

Занимавањето со сексуалната работа има големо влијание врз љубовниот и интимниот живот на сексуалните работници. Сексуалните работници особено имаат проблем со своите партнери кои не ги поддржуваат во тоа што го работат.

С: „Има, да, мада гледам да се справам и да не ги ставам во исти пакет. Љубов си е љубов, професија си е професија. Така да гледам да ги раздвојувам тие две страни. Тоа се две различни работи, иако не можам да си дозволам јас да имам љубов. Таа работа не бара љубов, бара професионално однесување. И тоа ти е цело време механички однос помеѓу самиот клиент и самиот ти. Боже мој, си треба љубовен живот, луѓе сме. Но, се трудам да не ги мешам овие работи. Љубов си е љубов, пари си се пари. Се трудам да ги издвојам“. И: „Тоа значи дека не сакаш да ги мешаш емоциите со твојот професионален живот?“ С: „Боже мој, кога се работи се заклучуваат емоции и тоа е тоа“. **Маж сексуален работник**

Л: „Има, како нема. Ете на пример имам партнер кој не ја разбира мојата работа, кој не ја сфаќа мојата работа, кој не ме поддржува целосно во тоа што го правам. И треба 50 илјади години да му објасниш на него дека тоа е работа како и секоја друга“. **Трансродов сексуален работник**

Ль: „Да“. И: „Како има влијание, можеш ли да ни објасниш како?“ Ль: „Па има, еве прибидејќи еве како млада една особа, немаш време за љубов, немаш време едноставно од работа па на работа, гледаш да спечалиш некоја пара. Влијае и те како влијае“. **Жена сексуална работничка**

Најголем дел од испитаниците опфатени во ова истражување изјавија дека отворено разговараат за работата само со нивните пријатели. Од нив, само два испитаника изјавија дека отворено разговараат и со семејството и партнерот:

С: „Да, и немам никаков проблем, и среќен сум што ме поддржуваат, затоа што го сакам, што имам желба да го правам. Знаат понекогаш да ми дадат совет, чувај се, има опасни типови клиенти кои што можат да дојдат и да завршиш на клиника, да завршиш со полиција, не знам, ред други работи, ама Боже мој, јас сум доста професионален, знам како да се справам. Фала Богу до сега не сум имал некои инциденти, да сносам некои страшни последици“. И: „Дали имаш постојан сексуален партнер, кога збориме за сексуален партнер, мислиме на партнер со кој имаш изградено емотивна врска, но и сексуална врска?“

С: „Па да, имам, постои, нормално секој жив човек има стален партнер со кој може целосно да се опушти и исполни, после работен напорен ден, но пак ќе кажам, тогаш гледам да одвојам ден два да му се посветам целосно, исклучувам телефон и тоа е тоа. Кога го нема тоа, го работам тоа“. **Маж сексуален работник**

И: „За тебе?“ Љ: „Не“. И: „Со твоето семејство?“ Љ: „Исто не“. И: „Со твоите пријатели?“ Љ: „Со пријателите да. Отворено зборуваме за оваа работа, бидејќи тие ми се пријатели“. **Жена сексуална работничка**

Љ: „Со семејството не, со пријателите да. Бидејќи со семејството не можеш да разговараш на таа тема, затоа што нема да те прифатат, ќе те отргнат. Со пријателите најчесто го правам тој муабет, затоа што ме поддржуваат“. **Трансродов сексуален работник**

Само два испитаника изјавија дека нивните пријатели можат да им влијаат на нивните одлуки поврзани со работата:

Ј: „Па може, многу нормално. Тие ги гледаат негативните страни на работата, така да нормално си разочаран, но пак си ја знаеш работата“. **Жена сексуална работничка**

Останатите испатаници изјавија дека никој не може да влијае на одлуките поврзани со нивната работа:

Љ: „Па не можам да кажам дека можат да влијаат, бидејќи одлуките си ги носам сама“. **Трансродов сексуален работник**

С: „Не никако, тоа зависи од мојата глава, тоа зависи од самиот јас и никој не може да влијае во ниеден случај“. **Маж сексуален работник**

С: „Да ми пречат мислиш? Не можат. Тоа што ќе си одлучам, тоа“. **Жена сексуална работничка**

Од вкупниот број испитаници, 60% егзистираат само од сексуалната работа, а останатиот процент се сексуални работници кои се вклучени во здруженија на граѓани или службени дејности:

Љ: „Не ми е единствена работа за егзистенција. Работам во невладин сектор, во Здружение за поддршка на маргинализираны работници СТАР-СТАР и сум асистентка, координаторка на програмата за здравје“.

Трансродов сексуален работник

Ль: „Па не. Еве што работам хонорарно“. И: „Што работиш хонорарно?“

Ль: „Работам во организацијата СТАР-СТАР, на инфолинијата и теренски работник сум. Активистка и сексуален работник“.

Жена сексуална работничка

Ј: „Не. Работам во кафичи и плус работам сексуална работа“.

Жена сексуална работничка

Според описите на работното време кои сексуалните работници ги дадоа во своите интервјуа, може да се заклучи дека тие го планираат своето време за работа, во зависност од многу фактори, како што се: потребата од финансии, секојдневните обврски, клиентите, слободното време и сл.

Ј: „Напорно. Со сексуалната работа не работам јас којзнае колку. Значи ако ми се јави во текот на денот еден, си одам си работам и толку ми е. Не сум да речеме премногу како некои други да седам во стан цел ден и да мислам само на таа работа и ништо друго. Таа работа што си ја работам во кафичот колку толку ми е егзистенција. Ова ми е надокнадна егзистенција за покривање на некои основни трошоци што ги имам“.

Жена сексуална работничка

Л: „Почнувам да се замарам со телефонот, закажувам клиенти, ако дојде некој во текот на денот, најчесто закажувам клиенти во растојание од по еден час, бидејќи нудам дискреција загарантирано за нив и за самата себе. Закажувам, доаѓа, го сработувам, си оди“. **Трансродов сексуален работник**

С: „Секој ден не е ист. Можам да одлучам да спијам до 5-6, па да пуштам еден оглас, да имам двајца клиенти. Можам да имам и пет клиенти кои сакаат само масажа. Зависи од клиентите, зависи од тоа како сум јас расположен. Зависи и од тоа какви обврски имам. Обично почнувам со кафе од сабајле, ако има клиент го сработувам. Најчесто после 3-4 часот ги правам тие средби“.

Маж сексуален работник

Во однос на работните часови, дел од сексуалните работници изјавиле дека одвојуваат 4 часа во текот на денот за работа, а дел од нив издвојуваат и повеќе време за работа. Сите испитаници изјавија дека немаат конкретно работно време, туку се адаптираат според потребите на клиентите:

Л: „Порано бев по 12 саати ангажирана, сега сум по потреба. Сега работам кога ми требаат брзи пари, кога ми требаат пари во моментот, тогаш работам, бидејќи работам и друга работа“.

Трансродов сексуален работник

С: „Значи јас од кај 12 до 5 работам преку ден“. **Жена сексуална работничка**

С: „По 5-6 саати стандардно. Тоа е моето работно време“.

Маж сексуален работник

Сексуалните работници кога работат се облекуваат поинаку, т.е носат подвезици, секси долна облека, високи потпетици и се шминкаат, со цел да им бидат привлечни на клиентите. Ваквиот стил на облекување им помага на сексуалните работници да ги задржат клиентите, истовремено да им оставаат позитивен впечаток. Во спротивно нивниот стил на облекување е вообичаен, т.е наликува како и сите останати; „кежуал“ или спортски.

С: „Зависи од желбата на клиентот. Знаат дека си геј машко, но имаат потреба од кросдресер. Имам долна гардероба, пазам на хигиена, работам со перика, знаат дека си машко, но исполнуваш желба што ги асоцира на жена. Во зависност од желбата на клиентот, така се подготвувам“.

Маж сексуален работник

Љ: „Значи обично си одам, облеката за на работа ми е друга. Ако работам како сексуален работник, сум поатрактивна, разголена, штиклица, шминка, се тоа. Постои разлика. На работа кога одам, облеката ми е поедноставна. А веќе кога одам на сексуалната работа, веќе тука постои друга облека“. **Жена сексуална работничка**

Е: „Најсекси што можам, се облекувам најсекси за да ги привлечам клиентите“.

И: „Што опфаќа тоа?“ Е: „Секси долен веш, чорапи, танги, повеќе ги пали, и така се облекувам“. **Трансродов сексуален работник**

Цените за услугите во сексуалната работа се одредуваат во зависност од ангажираноста во работата, од местото каде што се даваат сексуалните услуги, финансискиот стандард на граѓаните, сезоната, како и цените кои ги нудат конкурентните сексуални работници. Сексуалните работници имаат прифатено унифицирани цени, а тоа се должи на меѓусебната комуникација и консултација, но и на работните услови на кои што треба да се прилагодат. Во одредени ситуации, сексуалните работници ги прилагодуваат цените според моменталните трошоци и потреби.

Л: „Гледаш како се движат цените во државата, во околината, па според тоа си ја одредуваш цената и доаѓаш до некоја твоја реална цена“.

Трансродов сексуален работник

Ј: „Зависи како ќе се договорам со клиентот. Си ја кажувам стандардната цена, ако им одговара си доаѓаат, ако не им одговара гледам да направам компромис“. И: „Врз основа на што ја имаш изградено твојата стандардна цена?“ Ј: „Врз тоа како и сите други што ја земаат“. И: „За останатите сексуални работници мислиш?“ Ј: „Да“. **Маж сексуален работник**

Ль: „Врз основа на побарувачката, услугата. Лично јас, еве на пример, нели сето тоа е договор, има некои луѓе кои имаат пари, господа некои за 3000 не прави проблем воопшто. Зависи од тоа колку е спремен да плати. Зависи од услугата и од луѓето. По мое одредувам, лично мислам дека таа цена е за таа услуга“. **Жена сексуална работничка**

Еден дел од сексуалните работници смета дека постои конкуренција помеѓу нив, која се заснова пред се на физичкиот изглед, временскиот период на вклученост во сексуалната работа, хигиената и квалитетот на услуги. Од друга страна, други сметаат дека не постои конкуренција помеѓу сексуалните работници и дека се зависи од услугите кои тие ги даваат или пак се бараат од страна на клиентите.

С: „Постои, Боже мој. Али пак ќе кажам, клиентот е тој што го бира сексуалниот работник. Стилот на облакање, однесувањето е многу битно. Имам 300 колеги и колешки, но има луѓе кои сакаат со мене да работат, кои ги задоволувам и ми идат стално. Ја не гледам реално конкуренција, затоа што некој бил подобар од мене. Јас си ги знам моите способности и квалитети за да бидам самоуверен, сигурен и професионален. Постојат многу причини, за мене битно е клиентот да биде задоволен. Потоа мислам дека е улагање во самиот изглед, хигиената, добар однос, љубезност, харизма да ги привлечеш и задржиш. Не е само сексот, има и комуникација. Проблемот е тоа што ние се фалиме, но они треба да не фалат. Каде се задоволни таму идат“. **Маж сексуален работник**

Ј: „Не баш. Не верувам дека постои, затоа што клиентите сакаат различно. Еднаш ќе дојде кај мене, другпат ќе отиде кај друга и секогаш ги менуваат. Значи не може да има конкуренција во таа работа“. **Жена сексуална работничка**

Л: „Сметам дека постои конкуренција и покрај тоа што клиентите сакаат постојано ново месо. Многу е важно како работиш, хигиената, односот со клиентот за да имаш работа“. **Трансродов сексуален работник**

Заработувачката од сексуалната работа ги задоволува потребите на сексуалните работници, дури и во случаи кога сексуалниот работник е единственото лице во семејството кое што заработува. Најголемиот дел од испитаниците заработувачката ја трошат на секојдневните потреби за живеење, односно подмирување на трошоци за престој, режиски трошоци, храна и облека. Останатиот дел, покрај споменатите трошоци, заработувачката ја трошат на едукација за своите деца. Заработувачката не ја делат со своите партнери, ниту макроа, единствено само со семејството или доколку се работи за заеднички професионален ангажман, со колеги/ колешки.

Ль: „За семејството, за децата. Да, значи ја сум единствена“. И: „Значи храбра мајка си?“ Љ: „Да, ја сум храбра мајка и тоа како“.

Жена сексуална работничка

С: „Прилично да, струја, вода, кирија, јадење, цигари, телефонски сметки, тоа е тоа. Не ми треба повеќе. Среден живот, не ми треба повеќе, не ми требаат станови и коли“. **Маж сексуален работник**

К: „Не, единствено ако некој ми побара секс во тројка, тогаш идам со колешка и ги делиме парите“. **Трансродов сексуален работник**

Сексуалните работници немаат загарантирана финансиска сигурност за во иднина поради фактот што никој од нив не штеди пари. Дел од испитаниците, според нивните изјави, се свесни за потребата од штедење и создавање на сигурна иднина, меѓутоа сметаат дека од сексуалната работа може да се заработи само за подмирување на секојдневните трошоци, но не преостануваат средства за штедење. Мал дел од испитаниците изјавија дека планираат да почнат да штедат во блиска иднина.

Љ: „Па ќе признаам дека нема. Некако немам. Не штедам, зашто немам, не преостанува ништо“. **Жена сексуална работничка**

Ј: „Сеа за сеа не. Но треба да почнеме сеа. Планирам нешто, се надевам ќе успее“. **Жена сексуална работничка**

С: „Не, не штедам, секоја пара што ја земам ја трошам на јадење, пиење, облека... на сите мои потреби секојдневни. Не планирам да штедам пари“. **Маж сексуален работник**

5.3. Однос и работа со клиенти

Со развојот на технологијата, сексуалните работници кои работат на затворена сцена (апартмани, хотели, мотели) се повеќе ги користат интернет порталите, социјалните мрежи, јавните огласи и различните апликации за запознавање со цел да ги промовираат своите сексуални услуги. Сексуалните работници кои работат на отворена сцена ги нудат своите услуги на улица, односно на т.н. „крузинг места“, кои им се добро познати на клиентите. Многу често сексуалните работници ги наѓаат своите клиенти по препорака од други колеги/колешки.

А: „Па клиентите најчесто ги наоѓам преку огласи, имам клиенти што ми се јавуваат по препорака од други клиенти што веќе биле кај мене, преку апликации што се за запознавање и поретко кога одам, кога сум надвор од Македонија тоа го правам во сауни или по крузинг места како што е тука, како што започнав да работам“. **Маж сексуален работник**

Л: „Моите клиенти ги наоѓам по огласи, пуштам огласи за лични контакти, и ги наоѓам таму. Претходно сум наоѓала по улици, по социјални мрежи, но години наназад само по огласи“. **Трансродов сексуален работник**

Ј: „На оглас, преку луѓе, преку пријателки, сексуални работнички“. **Жена сексуална работничка**

Физичката привлечност кај клиентите е пресудна за уживањето и задоволството кај сексуалните работници додека даваат сексуални услуги. Голем дел од сексуалните работници изјавиле дека уживаат само со клиенти кои им се привлечни, додека пак во другите случаи, сексуалните работници го сметаат давањето услуги како работна рутина во која не внесуваат чувства и емоции.

С: „Не мора да значи набрзина да го завршиш. Има разни, ќе се појават некои нови фаци и некој ќе ти каже имам потреба, најчесто такви ми се јавуваат, за прв пат да пробам со машко. И имаат потреба да бидат со машко, да се опуштат тотално. Со тоа што јас сум и масер и почнувам прво да ги релаксирам. Со самото тоа, они почнуваат да се опуштаат. Јас сум тој што треба да ги опуштам целосно, да го придобијам, за да дојде пак. Имало разни случаи, според мое лични искуство, со тие со кои сум бил за првпат, стварно на некои сум им помогнал да сфатат дека се дел од геј светот, без разлика дали се со статус во брак, или слободни. Знаат да кажат „еј абе супер си“, да ме пофалат, ама да им помогнам со тоа што ќе спијат со мене саат или два, да знаат да уживаат и да ми кажат сакам да водам љубов. Но јас само можам површински да водам љубов со нив“.

Маж сексуален работник

С: „Не, уживам. ХА, ХА, ХА (се смее).“ **Жена сексуална работничка**

М: „Мене ми е битно клиентот да биде задоволен. А ја да бидам задоволна, си знам како да уживам, со мојот партнер. Со клиенти не уживам, гледам да си ја завршам работата, тој да биде задоволен“.

Трансродов сексуален работник

Сите сексуални работници вклучени во истражувањето изјавија дека многу често се случува клиентите да не ја почитуваат претходно договорената цена или пак сексуална услуга. Ова најчесто се заснова на барање различна услуга во последен момент, но за иста цена, користење услуга без заштита и користење повеќе услуги во ист временски период.

А: „Па да има многу, често има такви ситуации. И тоа не само во однос на услуга, во однос на време бараат измени, во однос на заштита, некогаш ти доаѓа, ти бара да има секс без кондом или неznam бара услуга која што јас не сум подготвен да му ја дадам, така да тоа се многу чести ситуации“.

Маж сексуален работник

Љ: „Да. Често се случуваат тие“. И: „Каж ми пример?“ Љ: „На пример, доаѓа за орално, ми бара друга сексуална услуга. Потоа се договараме. Му кажувам дека таа услуга е поскапа од оралното. Се договарам за времето. Се правам по договор за ете да не дојде до некое несакано насилство“.

Жена сексуална работничка

Л: „Да, се случуваат такви ситуации, каде што ќе се договориш за еден тип на услуга, за да потоа рече сакам вака, сакам онака. Во такви случаи го примам тогаш и повеќе не“. **Трансродов сексуален работник**

5.4. Лично здравје

Перцепцијата за личното здравје е различна кај мажите, трансродните сексуални работници и жените сексуални работници, а истата се заснова на начинот на живеење и работење. Здравјето кај сексуалните работници вклучени во ова истражување беше истражено преку серија прашања како што се: „Како ја оценуваш твојата здравствена состојба?“ и „Дали сметаш дека твојот професионален ангажман има влијание на твојата здравствена состојба?“ Во одговорите на овие прашања, мажите и трансродните сексуални работници го истакнаа негативното влијание на работата врз нивното психичко здравје, додека пак жените сексуални работнички ја оценија својата психичка и физичка здравствена состојба како добра со изјави како: „Добро сум“ или „ОК“.

*К: „Психички нервозна сум од луѓе што се јавуваат. Некои се јавуваат те заебаваат, некој ќе се јави нема да дојде“. И: „А за физичкото здравје?“ К: „Добро сум“. **Трансродов сексуален работник***

*Л: „Психичкото здравје, можам да кажам дека не се осеќам баш како што треба, физичкото здравје ми е ок. Понекогаш знам да бидам избувлива, тоа се заснова сепак на клиентите, бидејќи работам на телефон, понекогаш знаат психички да ме изморуваат“. **Трансродов сексуален работник***

*А: „Психички како и секој човек во државава се знае како може да се чувствува, а во однос на физичкото здравје добро“. **Маж сексуален работник***

Инволвираноста во сексуалната работа има големо влијание врз психо-физичката здравствена состојба на сексуалните работници. Стресот и притисокот се присутни кај сексуалните работници поради тешките услови во кои живеат и работат. Големо влијание врз нивната психичката состојба имаат и разните ситуации со клиентите кои знаат да бидат насилни и кои психички ги малтретираат сексуалните работници.

А: „Има да. И тоа големо влијание има. Првенствено тука ќе кажам, во однос на психичката состојба, прво притисокот што го имаш нели од страна на државата, затоа што кај нас на пример тоа не е дозволено, се плаќа одредена казна, значи додека работиш ти си под постојан стрес дека може во секој момент да ти дојде полиција. Потоа, притисокот што го имаш од страна на клиентите и тоа исто така влијание на психичкото здравје, разните ситуации кога имало случаи на насилство што ми се случиле и тоа ми остава трауми, не само кај мене претпоставувам и кај другите кои што се занимаваат со сексуална работа. Во однос на физичкото здравје и во однос на психичкото здравје; имаш плус заборавајќи што е многу важно со тек на времето желбата за сексот веќе почнува, едноставно се трошиш како

човек, што е на еден начин и професионална деформација како и од секоја друга работа. Во однос на физичкото здравје стресот си има последици, да не зборуваме исто така за изложеноста на ризикот од инфекции“.

Маж сексуален работник

Љ: „Па да понекогаш да. Многу, премногу, ете телефонските јавувања те напнува, мада таква е работата, но не делува многу на психичкото здравје“.

И: „На физичкото?“ Љ: „Не“. **Жена сексуална работничка**

М: „Психичко секако да, физичко понекогаш. На пример, ќе дојде клиент, се е ОК, ќе плати, меѓутоа те малтретира психички, не вака не така, неговото понашање. Во однос на физичкото, до сега имало случаеви, ама не до толку, повеќе е психичко“. **Трансродов сексуален работник**

Во однос на користењето на заштита при работа со клиенти, сите испитаници изјавија дека користат единствено кондоми кога даваат сексуални услуги. Тоа укажува на фактот дека се свесни за ризикот од пренос на СПИ и ХИВ доколку не користат заштита.

Во однос на давање сексуални услуги без заштита, дури 70% од испитаниците изјавија дека им била понудена повисока сума пари доколку дадат сексуална услуга без заштита. Дел од испитаниците не сакаа јавно да образложат за случаи на присилно давање на сексуални услуги.

А: „Ми се случило тоа, тоа ми беше случај, практично насилно ме принуди клиентот да имаме секс, но тоа е за жал кај нас, не може човек да земе ниту ПРЕП ниту ништо на пример за да си се заштити од ХИВ, него се тоа останува само на кондом. Друго е на пример како на Запад, да можеш да си земеш апче и тоа да те заштити“. **Маж сексуален работник**

Љ: „Да, но не сакам да објасувам сега за тоа“. **Трансродов сексуален работник**

Ј: „Не, но сонудење на поголема сума на пари да, но никогаш не сум прифатила“. **Жена сексуална работничка**

Испитаниците изјавија дека редовно користат здравствени сервиси. Најчесто користат гинеколошки и дерматовенеролошки прегледи, услуги од психолог, како и тестирања за ХИВ, ТБЦ, Хепатитис Ц, Хепатитис Б, Сифилис и останати СПИ. Најголем дел од испитаниците изјавија дека сите здравствени сервиси кои ги користат се сервиси овозможени преку невладини организации, а само еден испитаник изјави дека користел здравствен сервис овозможен преку јавното здравство и во овој случај беше истаканата Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби во Скопје.

Ј: „Да. Гинеколог најчесто. Психолог чат пат, па дерматовенероло кога како. Така.

Од невладините, кога имаат ХИВ тестирање, си идам на тестирање. Секои 6 месеци си одам на ПАП тест“. Жена сексуална работничка

*С: „Да, во комбе, преку невладини организации“. И: „За какви сервиси се работи?“ С: „За ТБЦ, Хепатитис Ц, ХИВ итн.“ **Маж сексуален работник***

Е: „Дадов крв пред месец дена на инфективна за ХИВ тест“.
Трансродов сексуален работник

6. Заклучоци

Учесниците во студијата беа мобилизирани од една област, т.е. од Скопје. Сепак, треба да се има доза на претпазливост при генерализирање на животниот стил на сексуалните работници во други области, т.е. во цела Македонија, бидејќи сексуалното однесување е различно во различни области како и проблемите со кои сексуалните работници секојдневно се соочуваат.

Со истражувањето спроведено на помала група сексуални работници и обработката на податоците од оваа студија може да се дојде до заклучок дека сексуалните работници генерално се соочуваат со социјална исклученост.

Сексуалните работници имаат поспецифичен животен стил од останатите, што придонесува до зголемување на стигмата и дискриминацијата врз оваа маргинализирана група луѓе. Животниот стил на сексуалните работници се карактеризира со ограничен пристап до здравствени услуги, несигурни животни и работни услови, изложеност на насилство од страна на клиенти, дискриминација и стигма од страна на поширокото општество.

Сексуалните работници работат во несигурни услови и се изложени на насилство и манипулација од страна на клиентите, што е резултат на несоодветната регулација на сексуалната работа во Република Македонија. Истата допринесува сексуалните работници да не говорат јавно за својот професионален живот, ниту пак истото да го споделуваат со партнерите и семејството. Сексуалните работници немаат доволен пристап и доверба во здравствените услуги кои ги нудат државните институции и поради тоа многу ретко ги користат. Најчесто ги користат услугите кои се нудат од невладините организации и сервис провајдерите. Со цел да се приближат здравствените услуги од државните институции до корисниците, во овој случај сексуалните работници, потребно е да се сензибилизираат здравствените работници да работат со оваа маргинализирана група луѓе и да соработуваат со граѓанските сектор.

7. Препораки

- Законската регулација на сексуалната работа во Македонија ќе придонесе за подобрување на нивните работни и животни услови, намалување на насилството од страна на клиентите, како и зголемување на сигурноста за нивната иднина.
- Со зголемување на свесноста кај општата популација може да се намали стигмата и дискриминација кон оваа маргинализирана група.
- Продолжувањето и надоградувањето на постоечкиот пристап во однос на здравствените сервиси кои им се нудат на сексуалните работници од страна на граѓанскиот сектор ќе придонесат истите да им бидат лесно достапни.
- Доближувањето на услугите кои ги нудат државните здравствени установи и сензибилизацијата на здравствените работници ќе придонесат кон еднаков третман на сексуалните работници.

8. Анекс 1

Возрасна структура на испитаници	Број	%
18 – 24	3	30
24 – 30	2	20
30 – 36	3	30
36 – 42	/	/
42 – 48	1	10
48 – 52	/	/
52+	1	10

Етничка припадност	Број	%
Македонска	6	60
Албанска	1	10
Ромска	1	10
Бошњачка	2	20
Останато	/	/

Вероисповед	Број	%
Православна	5	50
Католичка	/	/
Исламска	4	40
Атеист	1	10
Останато	/	/

Образование	Број	%
Без образование	1	10
Незавршено основно образование	/	/
Завршено основно образование	/	/
Незавршено средно образование	2	20
Завршено средно образование	6	60
Студент	/	/
Незавршено високо образование	1	10
Завршено високо образование	/	/

9. Анекс 2

Работен статус	Број	%
Вработен	1	10
Невработен	7	70
Привремено вработен	/	/
Работи непријавено	2	20
Останато	/	/

Брачен статус	Број	%
Сам/а	7	70
Во брак	1	10
Партнерство	1	10
Разведен/а	/	/
Останато- Вдовица	1	10

Со кого живее?	Број	%
Сам/а	6	60
Пријатели	/	/
Роднини	2	20
Семејство	2	20
Останато	/	/

Sex Workers' Lifestyle

December 2017, Skopje

Publisher

Association for Support of Marginalized Workers STAR-STAR Skopje

About the Publisher

Borche Bozhinov, President, Association for Support of Marginalized Workers STAR-STAR Skopje

Title

Sex Workers' Lifestyle

Authors

Ivana Acevska, Gligor Chanov

Translation

Bojan Ilkovski

Proofreading

Bojan Ilkovski

Design

Darko Anicin

This research publication is supported by the Red Umbrella Fund.

We would like to express our gratitude to everyone who has selflessly contributed to this publication, as well as to all sex workers who have participated.

ACRONYMS AND ABBREVIATIONS

HIV Human Immunodeficiency Virus

STI Sexually Transmitted Infections

MSM Men Who Have Sex with Men

TBC Tuberculosis

PAP Papanikolau Test

Abstract

This publication encompasses the key findings stemming from the research into sex workers' lifestyle on different scenes (outdoor and indoor) on the territory of the City of Skopje. In order to obtain detailed information regarding sex workers' everyday life, surroundings, intimacy, and their experience in sex work thus far, the rapport they establish with their clients, as well as their physical and mental health, interviews have been made with male, female and transgender individuals who are currently engaged in sex work. The qualitative analysis has shown variables related to lifestyles and the manner in which they professionally do sex work on the one hand, whereas the violence, problems with clients, the limited access to and use of healthcare services comprise the prevailing factors that hinder their work, on the other hand. The combination of these unfavorable factors immensely contributes to sex workers' exclusion from mainstream society.

Contents

1. Introduction	5
2. Research Sample	7
3. Data Collection and Analysis	8
4. Research Team	8
5. Results	9
5.1. Demographic Data	9
5.2. Lifestyle	10
5.3. Lifestyle	19
5.4. Personal Health	21
6. Personal Health	24
7. Recommendations	25
8. Annex 1	26
9. Annex 2	27

1. Introduction

Sex work is considered to be an unforced sale of sexual services in exchange of money or other material goods, between consenting adult individuals. Sex work on the territory of the City of Skopje takes place in an indoor or outdoor scene, and also by means of offering escort services, phone sex services, pornography, striptease, as well as sex services offered online. A sex worker can be a male, female or a transgender individual.

Sex work is frequently ignored and rejected by the society as a whole and state institution which contributes to persecution, violence and discrimination against sex workers. Sex work is not officially recognized as a profession, which in turn forces sex workers to operate secretly and in hiding, not wanting to talk openly about their job neither with members of their family and friends, nor with their partners in fear of being publically disclosed about what they do. This kind of perception about sex work within the frames of society poses the greatest risk to all sex workers. Sex workers who operate on the outdoor scene, in order to avoid being arrested or abused by police officials are quite frequently forced to work in more isolated areas, exposed to various kinds of violence, especially by their clients. The fear of arrest and abuse by the police also restricts the time and methods used by sex workers in terms of safely working with their clients.

Due to the fact that sex workers in Skopje, as well as on the entire territory of the Republic of Macedonia, are socially excluded, they are faced with multitudes of problems which have an enormous impact on their lifestyle. Therefore, the major problems that sex workers are faced with on a day-to-day basis include the following:

- **Limited access to healthcare services.**

Sex workers' limited access to healthcare services by state institutions is mainly due to the fact that healthcare professionals are not sensitized to this marginalized group. Sex workers are frequently faced with stigma and discrimination when they refer to public healthcare institutions for help, which is the reason why they often refer to NGOs and/or other service providers. The limited access and the inadequate healthcare services largely contribute to the decrease in the probability for sex workers' inclusion in healthcare programs for their protection.

- **Low education levels.**

Sex workers quite often plunge themselves into the sex industry at a very early age, mostly driven by their instable financial situation. Henceforth, they tend to neglect their education, and in many cases they have absolutely no education at all. The low education levels are frequently related to risky behavior in sex workers and contribute to a serious lack of obtaining information regarding their health. Nevertheless, the low education levels in sex workers could, but does not necessarily influence their behavior or lifestyle.

- **Unsafe living and working conditions.**

Sex workers, especially those who work on the outdoor scene, face numerous issues and difficulties while working, mainly because of the unsafe and insecure working conditions. The lack of protection which should be guaranteed by the state institutions, results in serious risk and exposure to violence and abuse by both clients and the police. There are numerous reasons why sex workers do this kind of a job – mainly due to finances, livelihood provisions, or additional income. Regardless of the reasons, the lack of regulated legislature pertaining to sex work in the Republic of Macedonia, considerably hinders sex workers' access to legal, healthcare and social services, and exponentially expands the risk of exposure to violence and discrimination, which in turn violates their right to work and safety.

- **Exposure to violence by clients.**

Sex workers are constantly exposed to violence, extortion and increased risk of contracting STIs, which in turn results in not having the freedom to negotiate the use of condoms with their clients. Sex workers live and work in poor conditions and are afraid to publically fight for their rights. Most commonly, sexual violence and abuse occur when the client crosses the boundaries during the sexual act, which were previously determined by the sex worker. Upon rejection, sometimes clients become violent. This also happens in occasions when clients either refuse or for any other reason do not pay for the provided services.

- **Stigma and discrimination by mainstream society.**

Sex workers are a particularly vulnerable group, which is continually discriminated and rejected by society. In Macedonia, which is still predominantly conservative, discrimination is the direct result of ignorance and stigma within the frames of mainstream society. All of this results in serious negative consequences on sex workers' life and health.

2. Research Sample

For the purposes of this study, it was found necessary to do research in a small group of sex workers from Skopje pertaining to their living environment, their work, physical and mental health, as well as the healthcare services they have access to. There was particular emphasis on three key segments, the first of which includes the manner and the reason for their involvement in sex work, and the way it impacts their private lives. The second segment examines the interrelationship between sex workers and clients. The third one refers to their mental and physical health, as well as the impact of their job on their health and health care.

The research was conducted by means of interviewing sex workers who were previously mapped. All respondents are sex workers who are currently engaged in sex work and are STAR-STAR members.

In order to identify the determining factors that maintain sex workers in their profession and to explore their experiences related to their clients and healthcare, and in order to strengthen the samples' representation validity, the study encompassed sex workers from the outdoor scene (offering sexual services outdoors) as well as sex workers from the indoor scene (offering sexual services in hotels and private apartments).

The conducted interviews were stratified in accordance with several features including sex and gender, age, ethnic and religious background, education, place of residence, marital status and family, as well as employment, health and social status. Creating the research sample in this manner displays a more precise reflection of the lifestyle of sex workers who live, work and/or temporarily reside in the City of Skopje. It should be taken into account that by doing this research on a smaller group of sex workers, we can only obtain an incomplete or partial image of sex workers' lifestyle; given that this is a complex subject matter and that every person has a unique lifestyle. Nonetheless, by encompassing various profiles of individuals involved in sex work, a detailed overview regarding sex work can be acquired.

3. Data Collection and Analysis

The method of interview was employed for the purposes of this research, with previously defined semi-structured questionnaires consisting of open-ended and close-ended questions. The questions were formulated in a simple and clear manner adapted to the respondents' idiolect to ensure maximum comprehension. The questionnaires were categorized in 4 segments:

- **Demographic data;**
- **Lifestyle;**
- **Relationship and work with clients;**
- **Personal health.**

All interviews were conducted by two highly trained individuals, i.e. interviewers who are actively involved in STAR-STAR's activities and are experienced in communication with sex workers on topics related to everyday life of a sex worker, their relationship with clients, health and health care.

For analytical purposes, the following were subjected to qualitative descriptive processing: demographic data and responses to questions related to the reasons why these individuals became engaged sex work, the positive and negative aspects of sex work from their experience and perspective, the manner in which they do their job, the rapport and work with clients, their future, everyday life, as well as their mental and physical health, the impact their job has on their mental and physical health and healthcare.

The research was conducted in the period between October and November 2017 in Skopje, on the indoor and outdoor sex work scene. All interviews were finished in alignment with a previously determined timeframe and were recorded on a small digital recorder, after which they were all consistently transcribed. All participants consented to their involvement in this research.

4. Research Team

The research team was comprised by the following members:

- Borche Bozhinov - Research Coordinator;
- Gligor Chanov - Researcher, Qualitative and Quantitative Data Analyst;
- Ivana Acevska - Researcher, Interviews Transcript.

5. Results

This chapter of the publication contains the findings of the research. In the beginning, demographic data of the research sample is displayed, and subsequently there is a descriptive results presentation of sex workers' lifestyle, i.e. reasons why these individuals became engaged sex work, the rapport established and their work with clients, their future, everyday life, as well as their mental and physical health, including the impact of their job on their mental and physical health and healthcare in relevant subheadings.

5.1 Demographic Data

In this research, a total of ten sex workers were interviewed, which encompassed sex workers who are female, male and transgender working on the outdoor and indoor sex work scene on the territory of the City of Skopje.

Sex	Number	%	Gender	Number	%
Female	4	40	Female	4	40
Male	6	60	Male	2	20
			Transgender	4	40

In terms of age structure, 30% of the sex workers interviewed belong to the 18 to 24 years of age group and between 30 and 36 years of age (see Annex 1).

The greatest number of sex workers, i.e. 60% are ethnic Macedonians, followed by ethnic Bosnians 20%, and the rest are individuals of Roma and Albanian ethnicity (see Annex 1).

A total of 50% of sex workers declared to be of Orthodox religious background, followed by respondents of Islamic religious background, i.e. 40%, and a single respondent who declared to be an atheist (see Annex 1).

Most of the interviewed sex workers have completed their secondary education, i.e. 60%; others have an incomplete secondary education, i.e. 20%, as well as individual cases, i.e. one respondent with no formal education, and one with an incomplete higher education (see Annex 1).

A total of 80% have a permanent residence in the City of Skopje; only two respondents permanently reside in Strumitsa – 20%, however, they are professionally engaged in Skopje.

The vast majority of sex workers are unemployed, i.e. 70%, some of them are illegally employed, i.e. 20%, and only one of them has a regular employment status, i.e. 10% (see Annex 2).

In terms of their marital status, 70% of them are single, followed by individual cases which include one being married, one partnered and one widowed (see Annex 2).

Out of the total number of sex workers who have been interviewed, 60% of them live alone, 20% live with their family and the other 20% live with relatives.

Only one of the sex workers is a parent of more than 3 children, 20% are parents of one or two children, and the rest, i.e. 70% are childless.

The majority of sex workers do have healthcare insurance, i.e. 70%, however, the rest of the interviewed group, i.e. 30%, are still unable to regulate it for a variety of reasons.

5.2 Lifestyle

The majority of interviewed sex workers first got engaged in sex work between the ages of 16 and 18, with the exception of two cases, i.e. one who began at the age of 12, and the other at the age of 36.

All sex workers interviewed for the purposes of this research declared that they have begun doing sex work voluntarily and consciously. In one individual case, it is stated that:

L: "In the beginning I wasn't aware that I was offering sexual services for material goods, for money, in exchange for something; it was all unconscious until I turned 19, when I realized what I was doing, and I accepted it as it is."

Transgender sex worker

There are different reasons why each sex worker started doing sex work. The lack of finances seems to be the prevailing factor, which was stated by the majority of our interviewees.

Lj: "Lack of money. Financially. We had no income and sex work was my last resort. Fast and easy money I could say. I had a child, and you know how it is with a child – diapers, milk and we couldn't provide all the necessities, so that's how my story as a sex worker begins." **Female sex worker**

Apart from lack of finances, other reasons include:

M: "My first opportunity was one guy, so I realized that I have no other job other than this. There is no other job for us here in Skopje, they don't hire us. I mean, you can't work freely, which means you have to work as a sex worker."

Transgender sex worker

A: "Finances was my primary reason to start doing what I am still doing today, and the relationships I used to have with my previous sex partners."

Male sex worker

Having into consideration their personal experience, sex workers found the financial stability, the quick earnings and their freedom in their job as major benefits in their profession.

M; "Sex work is different compared to other professions. You have the pleasure of giving sexual services, there's a lot of freedom in your job, good money and of course you have a choice whether you want to work or not, which is not quite like that in other professions." **Male sex worker**

K: "Well, because I earn enough to live alone, 'cause if you live with your folks you can't bring your boyfriend at home, no matter whether it is for love or for money. I can get quite a few commodities – that's the reason why I do this job. I have what I want, I have clothes, I can travel, I can eat. I do whatever I want."

Transgender sex worker

J: "Money is the advantage. It is quick money, I mean you really earn."

Female sex worker

When it comes to the negative aspects of their job, the majority of our interviewees emphasized the violence suffered by their clients, their uncertain future prospects, and the fact that they are unable to legally regulate their profession.

S: "You're scared, you never know who you are going to run into, there are all sorts of people, and you are afraid they might be violent. Generally those are the negative aspects." **Female sex worker**

E: "You deal with all kinds of people. There are people who understand that you are trans, others don't. There are clients who threaten, which is really bad. It is risky to be a sex worker." **Transgender sex worker**

A: "There are negative aspects just like in any other job, you are under a lot of pressure and stress, 'cause you don't have a secure future, it is not like other professions where you can be legally employed. On the other hand, if you are not careful, you expose yourself to infections, as well as having to communicate with all sorts of clients." **Male sex worker**

The majority of sex workers stated that they predominantly work in private apartments and hotels, however, some said that they work at the cruising spots, i.e. locations where MSM population is most commonly found.

All respondents stated that they work independently. Only two said that have cooperated with sex services liaison agents or have had clients' referral.

All sex workers who were interviewed gave an affirmative answer to the question: "Do you like your job?"; some even wanted to elaborate further:

*L: "If I didn't like it, I wouldn't do it." **Transgender sex worker***

*J: "Of course I like it. If I didn't like it, I wouldn't do it." **Female sex worker***

*A: "Yes, I like my job because I earn good money and I help people in a way." **Male sex worker***

When it comes to changing their profession, half of the respondents stated that they would stop being sex workers if they were presented with such an opportunity, and the reasons for that include: being fed up with their job, exhaustion and the dire future prospects it brings. The other half of the respondents stated that they would never, under any circumstances, change their profession, even if they worked in another one, they would still do sex work on the sidelines.

*S: "Well, for more money, but that doesn't mean that I would give up on sex work. So what?! I would do some other job which I choose and I get paid for five days a week, which leaves Saturday and Sunday to do sex work in a hotel or at my place. I would never neglect this job." **Male sex worker***

*K: "Well, I can't say that I could do this all my life. I think I will do this until the age of forty, because you look good until then and you are still young, everyone wants you. After that you are older, everything has its due date." **Transgender sex worker***

*Lj: "Well, if I could do something else and if I was paid well - it is fine with me, 'cause I'm sick and tired of this by now. It is not just one or two people; you have to deal with all sorts of folks." **Female sex worker***

Doing sex work does have an impact on sex workers' intimacy and romantic life. Sex workers are particularly challenged by their partners who do not support them in what they are doing.

S: "Yes, it has, even though I make sure not to put everything in the same package. Love is love, and the profession is a profession. I make sure to separate those two. Those are two entirely different things, even though I cannot afford to have love. This job does not require love, it requires professional behavior. It is some sort of mechanic relationship between the client and yourself. Of course, we all need love, we are all humans, but I do my best not to mix these two up. Love is love and money is money. I try to separate them." I: "Does that mean that you don't like to involve emotions in your professional life?" S: "Sure, when you work you lock your emotions up and that's it." **Male sex worker**

L: "Of course there is. For example, I have a partner who doesn't understand my job and doesn't support me entirely in what I do. It would take 50,000 years to explain it to him that this is a job just like any other." **Transgender sex worker**

Lj: "Yes." I: "What kind of an impact does it have, can you explain?" Lj: "Well it does, for example when you are young you don't have enough time for love which you need simply because you work too much all the time, you make sure to earn money. It has a huge impact." **Female sex worker**

The majority of this research's respondents stated that they openly discuss matters related to their job only with their friends, and only two of them stated that apart from their friends, they also openly discuss it with their family and their partners.

S: "Yes, and I have absolutely no problems, and I am happy that they support me, because I really like what I do. They sometimes advise me to take care of myself, that there are dangerous people out there that can harm you badly and you can end up in a hospital, you can get arrested, and other things as well. But, you know, I am really professional, I know how to deal with stuff. Thank goodness I haven't had any troubles so far or suffered any bad consequences". I: "Do you have a regular sexual partner; when I say sexual partner I mean a partner with whom you have established an emotional as well as a sexual relationship?" S: "Well yes, I have, it is normal for everyone alive to have a permanent partner who fulfills you and with whom you can completely relax, especially after a hard day's work. But, I'll say it again, in such cases I make sure to dedicate a day or two completely to my partner, I turn my phone off and that's it. When I don't do this, I do the other thing." **Male sex worker**

I: "About you?" Lj: "No." I: "With your family?" Lj: "No." I: "With your friends?" Lj: "With my friends yes. We openly talk about this because they are my friends."

Female sex worker

L: "Not with my family, but I do with my friends. You can't talk about this with your family because they wouldn't accept you, they would reject you. I often discuss this with my friends because they are supportive." **Transgender sex worker**

Only two respondents stated that their friends can have influence on their professional decision-making process:

J: "Well, of course they can. They can see the negative aspects of the job, so you are normally disappointed, but anyway, you know your job." **Female sex worker**

The other respondents stated that no one can influence their decisions related to their job:

L: "Well, I can't say they influence me, because I make my own decisions." **Transgender sex worker**

S: "No way, that only depends on what's in my mind, only depends on me and myself, and nobody can influence that decision in any way." **Male sex worker**

S: "You mean if they bother me? They can't. I make the decision and that's final." **Female sex worker**

In 60% of all research respondents, sex work is their only source of existential income, whereas the rest are engaged in civil associations or other services:

L: "This is not the only job I live off of. I also work in a non-government sector, in the Association for Support of Marginalized Workers STAR-STAR and I am an assistant, and a health program coordinator." **Transgender sex worker**

Lj: "Well, no. I also do something on the sidelines. I: "What is it that you do?" Lj: "I work in the STAR-STAR Organization, on the info line and I also do outreach work. I am an activist and a sex worker." **Female sex worker**

J: "No. I work in cafes and I also do sex work." **Female sex worker**

According to the working-hours timelines given by the sex workers in their interviews, it can be concluded that they do carefully plan their working time, depending on variety of factors, which include: need of finances, daily duties and routines, clients, free time etc.

J: "It is hard. I don't do much sex work. If someone calls me during the day, I do go and get the job done, and that's all. I am not like others who spend their days in an apartment and do this thing all day and nothing else. The job I do in the café is enough for my existential purposes. This is some extra earning to cover some of the expenses I have." **Female sex worker**

L: "I start dealing with phone calls, making appointments with clients, if someone comes over during the day, I make sure to schedule the appointments one hour apart, as I offer discretion guaranteed for them and for myself alike. I make the appointment, he comes, I do the job, he leaves." **Transgender sex worker**

S: "Every day is not the same. I could decide to sleep till 5 or 6, then I put an ad up and have two clients. I could have five clients who want massages only. Depends on the clients, and it also depends on my mood. Depends on what kind of matters I have to attend to as well. I start with my morning coffee, and if I have a client I work on them. Normally I make the first appointments at around 3 or 4 o'clock." **Male sex worker**

In terms of working hours, the majority of sex workers stated that they work 4 hours per day on average, however, some of them spend more time on their job, and some do not have specified working hours as they adapt their time to their clients' needs:

L: "I used to work 12 hours a day, but now only when need arises. I work now only when I need quick money, when I need money momentarily because I do another job at the same time." **Transgender sex worker**

S: "Well, I normally work from 12 to 5 during the day." **Female sex worker**

S: "My standard working time is 5 to 6 hours a day." **Male sex worker**

Sex workers tend to dress themselves differently when they work, i.e. they wear garters, sexy underwear, high-heel shoes, and make-up in order to be more attractive for their clients. This attire helps sex workers in their endeavor to keep their clients, and have a positive visual impression at the same time. Otherwise, their style could be described as normal, i.e. resembles the style of any other person – casual or sporty.

S: "It depends on the clients' desire. They know I am a gay man, but they want a cross dresser. I have female underwear, I take care of my hygiene, I wear a wig, even though they know I am a man, but I have to meet their demands to look like a woman. I prepare and dress myself according to my client's desire."

Male sex worker

Lj: "Well, I wear casual clothes when I go to my 9-to-5 job. But, when I work as a sex worker, I am more attractive, I show more skin, I wear high heels and makeup, and all of that. On my regular job, my clothes are much simpler. When I do sex work, I wear something completely different." **Female sex worker**

E: "The sexiest I can possibly look in order to attract my clients." I: "What does that entail?"

E: "Sexy underwear, stockings, thongs, that sets them on fire, which is why I dress that way." **Transgender sex worker**

The prices for sex services are set according to the sex workers' engagement outside or at the place where they offer sex services, the financial standard in the country, the season, as well as the prices offered by other competing sex workers. In general, sex workers have adopted a standardized pricelist, which is mainly due to their mutual communication and consultations, as well as the conditions they have to adapt to in order to offer sex services. In certain situations the prices are adjusted to the current living expenses and needs.

L: "You assess the way all the prices go, you assess the environment, and you set the price according to that and come up with your own realistic price." **Transgender sex worker**

J: "Depends on what kind of arrangement I have with the client. I give my standard price, and if they can afford it they accept, and if they can't afford it, I try to make a compromise."

I: "What is your standard price based on?" J: "It's based on the way all others have come up with it." I: "You mean other sex workers?" J: "Yes." **Female sex worker**

Lj: "Based on the demand and the service. For me personally, for example, it is all an agreement, right, there are people who have money, there are gentlemen who never complain about paying 3000 MKD. It depends on how much they can afford. It depends on the service and the people. I set the price myself, and I think it is the right price for that kind of service." **Female sex worker**

Some sex workers do believe that there is competition amongst them, which is predominantly based on the physical appearance, the period of their involvement in sex work, the hygiene and the quality of services. However, others believe that there is no competition amongst sex workers and that everything depends on the services they provide and the clients' requirements.

S: "Well, of course there is. And I'll say it again; the client is the one who chooses the sex worker. Your style and the way you behave are very important. I have 300 colleagues, but there are people who choose only me, I satisfy them and they are regular customers. I don't really see the competition because someone is better than me. I know my own capabilities and qualities which make me self-confident, self-assured and professional. There are many reasons, but for me my client's satisfaction is top priority. Furthermore, I think it is necessary to invest in your style and appearance, your hygiene, courtesy, charisma in order to attract and keep your clients. It is not only the sex, it is also the communication that matters. The problem is that we praise ourselves too much, which should be left to our clients to do. They go to the one they are most satisfied with." **Male sex worker**

J: "Not really. I don't think it exists because our clients like different things. Once he'll come to me, the other time to someone else, they keep changing. There is no room for competition in this job." **Female sex worker**

L: "I think there is competition even though the clients wish for fresh meat all time. It is really important how you work – your hygiene, your rapport with your client matter much if you want to have this job." **Transgender sex worker**

The earnings incurred by sex work generally meet sex workers' needs, even in cases in which the sex worker is the only breadwinner in the family. The majority of our respondents spend their earning on everyday living needs, i.e. paying for their living expenses, paying rent, food and clothing. The rest, apart from the expenses mentioned earlier, allot a portion of their earning to their children's education. The earnings are not normally shared with their partners, or pimps, only with family members or in case of a joint professional engagement with a colleague.

LJ: "For the family, for the kids. Well yes, I am the only one. I: "Does it mean that you are a brave mother?" Lj: "Of course I am a brave mother." **Female sex worker**

S: "Well yes, electricity and water supply bills, rent, food, cigarettes, phone bills, and that's pretty much it. An average life, I don't need more, I don't need apartments or cars." **Male sex worker**

K: "No, only in cases someone asks for a threesome, then I do it with a colleague and we split the money." **Transgender sex worker**

Sex workers do not have a guaranteed financial stability for the future, due to the fact that none of them has any savings. Some of the respondents declared that they are fully well aware of the necessity to save up and create a secure future, however, they believe that by doing sex work they can only earn to cover their daily expenses, and they are ultimately left with nothing to save. Only a small portion of this pool of respondents stated that they have plans to start saving up in foreseeable future.

*Lj: "Well, I'll admit there isn't enough. Somehow there isn't. I don't save up because I have nothing left extra to save." **Female sex worker***

*J: "Not for the time being. But I have to start now. I have some plans and I hope it will work." **Female sex worker***

*S: "No, I don't save up, everything I earn I spend it on food, drinks, clothes ... all my needs are on a day-to-day basis. I don't even plan to start saving up." **Male sex worker***

5.3 Relationship and Work with Clients

With the recent advances in technology, sex workers who operate in the indoor scene (apartments, hotels, motels) are increasingly using the benefits of online dating web pages, the social media, public ads and various dating applications in order to publicize and promote their sex services. On the other hand, sex workers working in the outdoor scene offer their services on the streets, i.e. the so called cruising spots, which are very well known to their clients. It also quite frequently happens for sex workers to find their clients by means of their colleagues' referral.

A: *"Well, I mostly find my clients via ads, I have some clients who found me by referral from other clients who have already been with me, via dating apps, and rarely when I am abroad I find clients in saunas or cruising spots, they way in which I started working."* **Male sex worker**

L: *"I find my clients via ads, I simply post the ad and I get through to the client. I used to find clients on the streets, via social media, but I have been using the ads only for years now."* **Transgender sex worker**

J: *"Via ads, by word of mouth, by friends' referral, other sex workers."*
Female sex worker

The physical attraction of the client is the determining factor when it comes to sex workers' enjoyment and pleasure while they provide their services. The majority of sex workers stated that they enjoy themselves only with clients whom they find attractive, whereas in other cases, they find providing the service as a professional routine in which feelings and emotions are not involved.

S: *"It doesn't mean that you have to get everything done quickly. There are different people, new ones will appear and some of them will tell you their needs, I most commonly get calls from those, to try to have sex with a man for the first time. They have the desire to be with a man and totally relax. The fact that I am a masseur as well means that I will have to relax them at first. They get relaxed only by the massage at first. I am the one who has to relax them completely, to win them over, so they call me again. There have been different cases, and from my experience, those who have been with me for the first time, I have really helped them realize they are part of the gay world, regardless of their marital status. They sometimes say 'hey, you're great,' they praise me. I do help them only by having slept with them for an hour or two, show them how to enjoy the experience and that sometimes makes them say they want to make love to me. However, I can only make love to them superficially."* **Male sex worker**

S: "I don't enjoy it at all. HA, HA, HA (laughing)." **Female sex worker**

M: "To me, my client's satisfaction is top priority. As for me, I know how to really enjoy myself with my partner. I do not find pleasure with my clients; I only make sure to get the job done and ensure my client's satisfaction."

Transgender sex worker

All sex workers claimed that their clients not always abide by the previously made arrangements. This mainly occurs in cases when a different service is required in the last moment, and for the same price, having unprotected intercourse as well as a request for multiple services during the same session.

A: "Well yes, these situations are many and frequent. And it is not only about the service, they also change the request suddenly, they require unprotected sex, sometimes they come and they ask for sex without a condom, or they ask for a service I am not prepared to give – so these are common situations."

Male sex worker

Lj: "Yes, this often happens." I: "Can you give me an example?" Lj: "For example, we arranged oral and then he asks for another service. Then we negotiate. I tell him that the service he asks for is more expensive than just oral. We arrange the timing. I try to negotiate for everything in order to avoid any unwanted violent situations." **Female sex worker**

L: "Yes, situations like that do happen. You arrange for one type of service, and later they ask for rearrangements. In such cases I work with that client that one time and not anymore." **Transgender sex worker**

5.4 Personal Health

The personal health perception varies in male, transgender and female sex workers, and it is mainly based on their lifestyle and the way they work. The personal health in sex workers was researched in this study via a series of questions, such as: "How would you describe your health?" and "Do you think that your professional engagement has impact on your health?" The male and transgender sex workers emphasized the negative impact of their job on their mental health, whereas the female sex workers considered their mental and physical health to be good by stating: "I'm good" or "OK."

*K: "Psychologically, I am really nervous about people who call. Some call for a joke, others call and make an appointment and never show up." I: "How about your physical health?" K: "I'm fine." **Transgender sex worker***

*L: "When it comes to my mental health, I could say that I'm not quite all right, as for my physical health – it is OK. I can be impulsive at times, which mainly depends on the clients, as I work over the phone which can be really exhausting." **Transgender sex worker***

*A: "Mentally just like everyone else in this country, it's very well-known how one may feel, but when it comes to physical health – I'm good." **Male sex worker***

The involvement in sex work considerably impacts sex workers' mental and physical health. Stress and pressure seem to be prevalent in sex workers due to the difficult conditions they work and live in. There appears to have been various unpleasant situations with their clients, who can sometimes become violent and abuse them, which also results in negative consequences on their mental health.

*A: "Yes, of course there is. There's a huge impact. Firstly I would like to point out the impact on the mental health, which is mainly the pressure that you have from state institutions, because this job is forbidden in our country, if you are caught, you get fined – this means you are constantly under pressure while you are working because you can get caught by the police at any given time. Furthermore, the pressure you are under by clients also affects my mental health; the different situations, in which there have been cases of violence by which I am traumatized, which is not only the case with me, I'm guessing others who are engaged in sex work have also experienced this. In terms of the physical health, oh about the mental health, I almost forgot and it's really important - as time goes by you start losing your sex drive, you get worn out as a human being, which is some sort of a professional deformity like in all other jobs. When it comes to physical health, the stress I suffer has its own consequences, not to mention the huge risk of exposure to infections." **Male sex worker***

Lj: "Well, yes, sometimes yes. It's really too much, for example the phone calls make you too anxious, even though that's the nature of the job, but it doesn't really affect the mental health. I: "How about the physical health?" Lj: "No."

Female sex worker

M: "Mentally, of course yes, physically sometimes. For example, a client comes, everything seems OK, they will pay, but they mentally abuse you, I don't like this, I don't like that, the behavior in general. In terms of physical health, there have been cases, but not many; the impact is more on the mental health."

Transgender sex worker

In terms of using protection when working with clients, all respondents stated that they only use condoms when they offer sex services. This clearly points to the fact that they are aware of the risk of STIs and HIV transmission if they are not protected.

When asked about offering sexual services without protection, a staggering 70% of the respondents stated that they have been offered a higher price to agree on sex without protection. Some of the respondents did not feel comfortable to elaborate on situations when they were forced to provide such sex services.

A: "It has happened to me, it was a really bad situation, I was practically forced by the client to have sex, but sadly that's the case in our country, you can't take PrEP for example to protect yourself against HIV, we all rely on the condom only. It is completely different in western countries; you can simply take a pill which can protect you." **Male sex worker**

L: "Yes, but I really don't like to elaborate on that right now."

Transgender sex worker

J: "No, but if a better price is offered yes, but I have never accepted such a thing." **Female sex worker**

The respondents stated that they regularly use healthcare services. They stated that they most commonly use gynecological and dermatological examinations, psychiatric services, as well as HIV testing, TBC, Hepatitis C, Hepatitis B, Syphilis and other STIs testing. The majority of the respondents stated that the healthcare services were provided by NGOs, and only one respondent stated to have used healthcare services provided by the state institutions, and in this case the service was provided by the Infectious Diseases and Febrile Conditions Clinic in Skopje.

J: "Yes, the gynecologist most frequently. The shrink from time to time, dermatological occasionally. That's about it. When there's HIV testing provided by the NGO I take the test. Every six months I do a Pap Test." **Female sex worker**

S: "Yes, in the van, run by the NGOs." I: "What kind of testing are you talking about?" S: "TBC, Hepatitis C, HIV, etc." **Male sex worker**

E: "I had a blood sample drawn at the Infections Clinic for an HIV test." **Transgender sex worker**

6. Conclusion

The participants in this study were mobilized in one area/location, i.e. the City of Skopje. For this reason, caution is advised when it comes to generalizations regarding sex workers' lifestyle in other areas, i.e. the entire territory of the Republic of Macedonia, as sexual behavior is different in different areas, as well as the problems that sex workers are faced with.

The research conducted in Skopje on a group of sex workers and the analytical data processing of the obtained information reached the conclusion that the sex workers are generally confronted with social exclusion.

Sex workers have a more specific lifestyle compared to other people, which largely contributes to the increase in stigma and discrimination of this marginalized group of people. The lifestyle of sex workers can be characterized by the limited access to healthcare services, insecure living and working conditions, exposure to violence by clients, discrimination and stigma by society.

Sex workers generally work in an insecure environment, exposed to violence and manipulation by their clients, which stems from the inadequate regulation of sex work in the Republic of Macedonia. This also contributes to sex workers' withdrawal to publically talk about their profession, or share it with their partners and/or family members.

Sex workers do not have a sufficient and adequate access to and trust in the state healthcare institutions and choose to refuse to be their beneficiaries. They most commonly use the services offered by NGOs and other service providers. In order to tear down the wall between the services in state healthcare institutions and the end users, in this case sex workers, it is necessary to sensitize healthcare workers to be able to work with this marginalized group and establish cooperation with the civil sector.

7. Recommendations

- The legal regulation of sex work in the Republic of Macedonia will result in a significant improvement in sex workers' living and working conditions, reduction in cases of violence by clients, as well as in increase in security for their future.
- By raising the general population's awareness, the stigma and discrimination against this marginalized group could be significantly decreased.
- The continuation and development of the existing approach in terms of access to healthcare services which are offered to sex workers by the civil sector will contribute to an easier access to those services.
- Referral to the services offered by the state healthcare institutions and the sensitization of healthcare workers will contribute to an equal treatment of sex workers.

8. Annex 1

Respondents' Age	Number	%
18 – 24	3	30
24 – 30	2	20
30 – 36	3	30
36 – 42	/	/
42 – 48	1	10
48 – 52	/	/
52+	1	10

Ethnic Background	Number	%
Macedonian	6	60
Albanian	1	10
Roma	1	10
Bosnian	2	20
Other	/	/

Religion	Number	%
Orthodox	5	50
Catholic	/	/
Muslim	4	40
Atheist	1	10
Other	/	/

Education	Number	%
No education	1	10
Incomplete primary education	/	/
Complete primary education	/	/
Incomplete secondary education	2	20
Complete secondary education	6	60
University student	/	/
Incomplete higher education	1	10
Complete higher education	/	/

9. Annex 2

Employment Status	Number	%
Employed	1	10
Unemployed	7	70
Temporarily Employed	/	/
Illegally Employed	2	20
Other	/	/

Marital Status	Number	%
Single	7	70
Married	1	10
Partnered	1	10
Divorced	/	/
Other - Widowed	1	10

Lives with?	Number	%
Alone	6	60
Friends	/	/
Relatives	2	20
Family	2	20
Other	/	/

Во издание на: / Published by:

Поддржано од: / Supported by:

**ГЛАСНО
ЗА СЕКСУАЛНИТЕ
РАБОТНИЦИ**

**OUT LOUD
FOR
SEX WORKERS**

